

קול צופיד

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ניצבים-וילך - תשס"ג - מאת מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָאֱלִיהוּ זְצוּק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָאֱלִיהוּ זְצוּק"ל

פרשת השבוע : ניצבים-וילך

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ג.

דיני יום טוב

בפיך ובלבך לעשות

התורה בפרשתנו מלמדת אותנו דרכי תשובה שונות, ומהי הדרך המובחרת שיש לנקוט בה. וכך נאמר בפרשה (דברים ל', א-ג) וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ אֵלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבִּרְכָּה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ, וְהָשְׁבוֹתָ אֶל לְבָבְךָ בְּכָל הַיּוֹמִים אֲשֶׁר הִדִּיחְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שְׁמָהּ. וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל בְּכָל אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם, אֲתָה וּבְנֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ. וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרָחֵמְךָ וְשָׁב וּקְבַצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפִּיצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שְׁמָהּ. וְאַחֲרָיִךְ כָּךְ כָּתוּב (שם, ז-ח) וְנָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת כָּל הָאֱלֹת הָאֵלֶּה עַל אֵיבֶיךָ וְעַל שׂוֹנְאֶיךָ אֲשֶׁר רָדְפוּךָ. וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' וְעָשִׂיתָ אֶת כָּל מִצְוֹתֵי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם. וְעוֹד כּוֹתֵב הַתּוֹרָה (שם, י) כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתַי הַפְּתוּכָה בְּסִפְרָה תִּתְּנָהּ הָאֵל, כִּי תָשׁוּב אֶל ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ.

התורה והתשובה הם בגדר של 'בפיך ובלבך לעשות', ויכול אדם לחשוב שהתשובה היא בהישג ידו וקל לעשותה, אך עליו לדעת שהתשובה קלה מחד, אך קשה מאידך. כי אם שב בתשובה באמת ובתמים בגלל שהוא אוהב את ה' ורוצה לקיים את מצוותיו ולעשות לפניו נחת רוח אמיתי, הרי שזו תשובה מקובלת ורצויה. אך אם הוא שב בתשובה בגלל פחד ויראה מהעונש או מחמת שהוא רוצה לזכות בברכה ובשפע, הרי שאין תשובתו שלמה, אלא מתוך רצון להטיב עם עצמו ולהנצל מכל רע ומכל קללה – ותשובה זו טובה היא, אלא שהיא אינה מובחרת.

תשובה מיראה ותשובה מאהבה

התורה מזכירה כמה וכמה פעמים את ענין התשובה, וזאת כדי ללמדנו שישנם דרכים שונים של תשובה, יש תשובה מיראה ויש תשובה מאהבה. הנה בפסוק הראשון לומדים שאדם חוזר בתשובה בגלל שבאים עליו קללה או שרוצה ברכה, והוא מתעורר מכך ומגיע למצב של 'וְהָשְׁבוֹתָ אֶל לְבָבְךָ' – תשובה זו היא תשובה שאינה מאהבה כי האדם מתעורר לתשובה בגלל הפחד מהקללה, או בגלל שהוא רוצה לזכות בברכה; ובפסוק השני התורה מלמדת אותנו שאדם שב בתשובה בכל נפש ובכל לב, וזו היא תשובה שאינה תלויה בדבר אלא תשובה גמורה שהיא תשובה מאהבה. ושוב התורה מוסיפה ומלמדת אותנו שיש אדם ששב בתשובה בגלל קללות שבאים על הגוים, ומזה הוא מתעורר לשוב בתשובה, אך הדרך הטובה ביותר היא תשובה מאהבה (ועיין אוה"ח הקדוש מה שהאריך בזה).

ללמד את הבנים חשיבות התשובה

ויש לדעת שאין זה מספיק שאדם יחזור בתשובה לעצמו, אלא עליו ללמד ולהורות את בניו דרכי תשובה. וזהו שהתורה כותבת (שם, ב') 'וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְכוּ' אֲתָה וּבְנֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ'. ודבר זה חשוב מאוד, וצריך להקפיד ולהזהר בו, וידבר עמם על חשיבות הימים הנוראים, ואז יזכה למדה כנגד מדה כיון שעם ישראל נקראו 'בנים' אתם לה' אלקיכם'. וכמו שאדם מרחם על בניו להדריכם בדרך הישרה, כך הקב"ה ירחם עלינו כרחם אב על בנים.

תוכחה אינה חוזרת ריקם

צריך להזהר בכל ימות השנה, ובפרט בימים אלו שהקב"ה קרוב לעם ישראל ביותר, שיוכיח אדם את חברו בדרכי נועם על דרכיו, ולהשיבו אל ה'. ולא יאמר אדם שאין הוא מוכן להוכיח את חברו כי ממילא אין הדברים משפיעים, אלא יתן אל לבו תמיד שתוכחה לעולם אינה חוזרת

ריקם, ואף על פי שעתה אין היא משפיעה עליו, אבל ברבות הימים ימצאנה. אשר על כן, לא ירפה אדם מחברו, ויוכיחו שוב ושוב מתוך אהבת ה' ודאגה כנה לעתידו, וידע שדבריו ישאו פירות ופירי פירות, וישים לנגד עיניו שהוא מציל לא רק את אותו אדם, אלא גם את כל הדורות אחריו, כי ילכו בדרך אביהם – ומתוך מחשבה זו יתחזק מאוד בדבר הזה.

דין מוקצה ודין נולד ביום טוב

השנה יחולו שני ימים של ראש השנה ביום שבת וביום ראשון, ויום הראשון הוא שבת ויום טוב. יש רגילות לחשוב שיום טוב קל יותר מן השבת, כי הותרו בו מלאכות שונות שהם לצורך אוכל נפש; אך צריך לדעת ולהזהר ללמוד היטב את הלכות יום טוב, כי ישנן מלאכות שהחמירו בהם ביום טוב יותר משבת, כגון בדיני מוקצה לדעת השו"ע, הרמב"ם ועוד אחרונים. וז"ל מרן בשו"ע (או"ח סי' תצ"ה סעי' ד'): "מוקצה, אף על פי שמותר בשבת החמירו בו ביו"ט ואסרוהו" – כי ידיו של אדם עסקניות ועלול להכשל בזה. והרמ"א כותב בשם יש אומרים שהמוקצה מותר ביום טוב כמו בשבת, אלא שגם לדעתו הנוול אסור ביום טוב, וז"ל (שם): "הגה - ויש מתירין מוקצה אפילו ביו"ט (טור בשם פוסקים) אבל נולד אסור לדבריהם אפילו בשבת".

גם לדעת ה"ב איש חי' חמור איסור מוקצה ביום טוב מבשבת, וז"ל (במדבר הי"א): "עצמות וקליפין שנתפרקו ביום טוב הרי זה נולד, ואף על פי דמותר לטלטלם בשבת, שראויין הם למאכל בהמה, מכל מקום ביום טוב החמירו וז"ל ואסרו לטלטל, כדי שלא לית לזלזולי ביה. מיהו שבת שחל בו יום טוב (כמו השנה) מותר לטלטל, ולא אמרינן לא פלוג רבנן". כלומר, אין מחמירים ביו"ט שחל בשבת כי השבת תדירה יותר. ולמעשה, אם שם בצלחת פת, ואח"כ קליפות ביצים או אגוזים, מותר לטלטל את הצלחת

והנה, ידוע שישנם כמה סוגי מוקצה, כגון מוקצה מחמת גופו או מחמת מיאוס או מחמת שמלאכתו לאיסור וכדומה – ויש גם דבר שנעשה מוקצה מדין 'נולד', למרות שבערב שבת לא היה עליו דין מוקצה. כל סוגי המוקצה אסורים ביום טוב כבשבת, אבל מוקצה שהוא מדין נולד חמור יותר, ולכן הרמ"א כותב שיש מקילים במוקצה ביום טוב, אך מודים שיש להחמיר ביום טוב במוקצה שהוא מדין 'נולד'.

דין 'אגב היתר' במוקצה בשבת וביו"ט

דוגמא למוקצה שחמור ביום טוב יותר משבת, בעניין קליפות של שקדים ואגוזים. הנה הדין הוא שבשבת אם אדם אוכל אגוזים ושקדים, וקליפתם אינה ראויה לאכילה, אסורים בטלטול מדין מוקצה. ועל כן, אסור להניחם בצלחת ריקנית כי אז גם הצלחת נאסרת בטלטול שכן נעשתה בסיס לדבר האסור, וביטל כלי מהיכנו. הפתרון לכך הוא להניח בתוך הצלחת דבר היתר, ואז יניח בה את הקליפות, ולא בטל כלי מהיכנו, והצלחת תהיה מותרת בטלטול שכן היא בסיס לדבר המותר והאסור, ומטלטלים בה את האיסור אגב ההיתר. ובדבר זה יש נפקא מינה בין יום טוב לשבת, שבשבת מספיק אם מניח דבר היתר שראוי למאכל בהמה, כגון קליפה של בננה, אבל ביום טוב אין היתר להניח איסור לתוך כלי אלא אם כן מניח לתוכו דבר היתר שראוי למאכל אדם דוקא, ולא יועיל להניח לתוכה קליפה של בננה וכדומה, אלא צריך להניח לתוכה מעט פת וכדומה. ובאופן זה צריך להזהר שלא להשליך את דבר המאכל לאשפה, כי יש בזה ביזוי אוכלים, אלא יטלטל את הצלחת עד האשפה, וישפוך את הפסולת שאינה ראויה לאכילה, ואת הפת יטול, או יקח את הפת בהתחלה ע"מ לאכול, ואין בזה איסור של בורר, שכן זה אוכל מתוך פסולת.

דין בורר

בדיני בורר, יש היתר לבורר בשבת כאשר מתמלאים ג' תנאים: א. אוכל מתוך פסולת ב. בורר בידו ולא בכלי ג. לאלתר; וסימנך "אי"ל משולש" שהוא ר"ת 'אוכל, י"ד, ל'אלתר. אבל לבורר פסולת מתוך אוכל אסור בכל גוונא. ואם בורר אפילו אוכל מתוך פסולת ומתכוון להניח זאת לסעודה הבאה, או לאחר זמן רב (יותר מחצי שעה) הקרובה – אסור לעשות כן, ואם

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

נִצְבִּים-וִילֵךְ - תַּשְׁס"ג - מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ודבר זה לא נכתב בשום מקום וכו', וכשראה יעקב אבינו כך, החליט לעזוב את בית לבן בכל מחיר, כי חינוך הילדים יקר מכל דבר בעולם. וראה את גודל רמאותו של לבן, שאמר ליעקב 'הבנות בנותיי והבנים בניי', ושקר שקוף הוא זה, שכן לא היה ללבן בנים כלל. וראה לדבר, שהיה שולח את רחל בתו לרעות את צאנו, והרי אין זה דרכן של בנות לצאת למרעה, אלא מכאן שלא היו לו בנים. וכיון שראה יעקב אבינו שהחינוך הטהור שהחזיר בבניו עלול להפגם בגלל אותו רשע, על כן החליט לברוח מביתו (ועיין לאחיו – 'לאוהביו שעם לבן'. ואילו בלקטו אבנים שבפרק ל"א פסוק מ"ו כתוב ברש"י לאחיו – 'הם בניו').

קליפות אגוזים להסקה – מערב יו"ט ובי"ט

עוד כתוב ברש"י שהקליפות של האגוזים ושל השקדים ביום טוב אסורים למרות שראויים להסקה. הנה יש לדעת שבדורות ההם היו מנצלים כל דבר ולא זורקים מאומה, ופעמים שהפסולת היתה מקור אנרגיה וחומר בעירה לתנורים ששימשו לחימום ובישול. וז"ל הרש"י: "שקדים ואגוזים שאכלום מערב יום טוב, מותרים להסיק בהם ביום טוב. אבל אם אכלום ביום טוב, אין מסיקים בהם ביום טוב". והטעם הוא משום שאם קילף את אותן קליפות מערב יום טוב, הרי שנעשו חומר להסקה כבר מערב יום טוב. אבל אם קילפם בשבת, נמצא שיש להם דין 'נולד', ונולד אסור וחמור מאוד ביום טוב, ואף יותר משבת.

ועוד כתוב הרש"י שהשקדים עצמם, למרות שראויים להסקה בגלל שהם מלאים שמן, אין להסיק בהם ביום טוב, אלא אם כן הם עדיין בתוך קליפתם. אך למעשה אין להתיר להסיק בהם ביום טוב, שכן אין דרך להסיק את הפרי עצמו של השקד או של האגוז, ולכן בטלה דעתו אצל כל אדם, ואין להתיר להסיק בהם ביום טוב באופן זה כלל ועיקר.

דין פתילות שכבו

פתילות שנשארו מיו"ט ראשון שכבו, מותר לחזור ולהדליקם אפילו ביום טוב שני של ראש השנה או ביו"ט שאחר השבת. הנה ידוע שעץ שהדליקו אותו ונכבה, קל יותר להדליקו בפעם הבאה, כיון שכבר נתייבש ואוחזת בו האור יפה.

מים חמים מדוד שמש ומבילר ביו"ט

הרמב"ם כותב (פ"א מה'ל' יו"ט הט"ז): "רחיצה וסיכה הרי הן בכלל אכילה ושתייה, ועושים אותן ביום טוב שנאמר 'אך אשר יעשה לכל נפש', לכך שצריך הגוף. לפיכך מחמין חמין ביום טוב ורוחץ בהן פניו ידיו ורגליו. אבל כל גופו אסור משום גזרת מרחץ. וחמין שהוחמו מערב יום טוב רוחץ בהן כל גופו ביום טוב שלא גזרו על דבר זה אלא בשבת בלבד". הנפקא מינה בהלכה זו היא לגבי רחיצה בראש השנה, וכיון שהשנה שחל יום ראשון של ר"ה בשבת, ובערב שבת התרחץ וטבל כבר ביום ששי, אך עד יום ראשון בבוקר הספיק להזיע הרבה ובפרט אם התאמץ והתפלא בשכונה גדולה, ורוצה להתרחץ ביום ראשון שהוא היום השני של ראש השנה, כשכונה גדולה, להקל להתרחץ ממים שהתחממו בדוד שמש. ואפילו אם כיוון שעון של שבת מערב שבת שיפעיל את הבוילר החשמלי, אין להקל ואסור להתרחץ במים אלו שהוחמו על ידי הבוילר.

שני ימים של ר"ה גם באר"י

הרמב"ם מבאר את עניין הנהגת שני ימים של יו"ט בראש השנה, שכן קשה מדוע עושים בראש השנה שני ימים טובים גם בארץ, למרות שכל החגים אינם נוהגים אלא יום אחד בלבד ולא שני ימים? והוא מיישב את הדבר וז"ל (שם הכ"א): "זה שאנו עושים בחוצה לארץ כל יום טוב מאלו שני ימים, מנהג הוא. ויום טוב שני מדברי סופרים הוא ומדברים שנתחדשו בגלות, ואין עושין כן בני ארץ ישראל שני ימים טובים אלא בראש השנה בלבד. ובהלכות קידוש החודש מספר זה נבאר עיקר מנהג זה ומאי זה טעם עושין ראש השנה שני ימים בכל מקום" עכ"ל. וכך כותב הרמב"ם (פ"ג מהלכות קידוש החודש הי"א) "כל מקום שהיו השלוחין מגיעין היו עושין

עשה כן נאסר המאכל ואין לו תקנה לחזור ולערב שוב את המאכל בתוך הפסולת.

דוגמא לדבר בעניין דגים: הנה להלכה אין חובה לאכול את הדגים עם העצמות ולברור אותם בתוך פיו, אלא מותר לברור אותם בצלחת ובלבד שיעשה זאת בשעה שרוצה לאכול מייד (לנוהגים כדעת הרש"י).

קומקום תה שיש בפיו מסננת שתפקידה לעצור את עלי התה: לדעת החזון איש (הלכות שבת סי' נ"ג ד"ה מן האמור נלמד) מותר להשתמש בה בשבת ואין בזה דין בורר, כיון שבורר אוכל (התה) מתוך פסולת (עלי התה), ולצורך שתייה מיד. אך אנו לא נוהגים כן, אלא אנו מקיימים את דברי הבא"ח שלדעתנו ברירת עלי התה על ידי רשת בפית הקומקום היא איסור דאורייתא. וטעמו הוא משום שלא התירו ברירת אוכל מתוך פסולת אלא אם כן בורר בידו, אבל אם בורר בכלי המיועד לכך, עובר על בורר מדאורייתא! ועל כן למעשה, אם יש לאדם תיון עם רשת בפיו, ירחיב את החורים באופן שיוכלו העלים לעבור מעט דרכם. ולא יחשוש ממעט עלים שנשרו לתוך התה, כי אולי אלו נשמות שתיקונם הוא שיברכו עליהם ברכה בכוונה, ואדרבה יברך בכוונה ובשמחה ותע"ב (ועיין לבא"ח בשלח ש"ש אות יח).

דין 'אוצר' בפירות ובגדים ביו"ט

הרמ"א כותב: (שם) "כל מוקצה שאינו בעלי חיים כגון אוצר של פירות ועצים, סגי שיאמר 'מכאן אני נוטל למחר' ואין צריך לרשום". ביאור הדברים הוא: אם אדם עשה בביתו שמחה כגון ברית מילה או אירוסין וכדו', והאורחים הביאו לו במתנה קופסאות רבות של ממתקים ושוקולדים (בנובונירות) ארוזות בטוב טעם, והוא רואה שאינו צריך את כולם לעצמו, ומחליט לשמור אותם כדי לתת מתנה לעת מצוא. והסבירות היא שהוא מקפיד לשמור אותם בשלמותם, ואפילו אם אשתו תבקש ממנו לטעום מאחד מהם לא יסכים לה, בטענה שאין זה נאה לתת במתנה קופסת שוקולדים פתוחה שאכלו ממנה. שמירת קופסאות אלו נקראת 'אוצר', ודינו הוא שבאוכל – אין דין מוקצה (ואומרים דרך מליצה שהתאבון בא עם האוכל ולכן מותר כי אין אוצר באוכל) אך בבגדים יש דין מוקצה, כגון אם קיבל במתנה חליפות רבות של תינוקות, ורוצה לשמור את המייתרות כדי שימצא מה לתת במתנה אם יתכבד להשתתף בשמחת ברית מילה וכדומה – דבר זה נקרא אוצר של בגדים, ואסור ליטול מהם ביום טוב, וכ"ש בשבת.

גנבת דעת אסורה גם לגוי

גניבת דעת אסורה גם אם גונב דעתו של גוי (ועיין למסכת חולין דף צ"ד ע"א). ויש שרוצים להביא ראיה לדבר מיעקב אבינו שלבן אומר לו 'יתגנוב את לבבי', משמע שאפילו לגוי יש איסור של גנבת דעת. ויש מפרשים שאין זה ראיה, אלא יעקב אבינו לא גנב דעתו של לבן אלא רק הערים על לבן כדי לגבור על ערמוניותו הנוראה של לבן. מה עשה? ראה שלבן העמיד עליו שומרים שלא יברח לו, כי ידע שהתברך בגלל יעקב אבינו ולא רצה שתבטל ממנו הברכה העצומה שזכה לה בזכותו של יעקב אבינו. והנה ביום הראשון לא ברח יעקב, ולא עשה שום מעשה שרומז לכך שבכוונתו לברוח. וכן עשה גם ביום השני. ומשראה לבן שבאמת אין ליעקב שום כוונה לברוח, הרפה ממנו, או אז קם יעקב וברח. ועל זה כתוב 'ויגנב יעקב את לב לבן על 'בלי', כלומר שגנבתו על יעקב היתה על 'בלי' שלא אמר ולא עשה כלום שמראה רצון או הכנה לברירה.

מקום שמזיק לחינוך הילדים – יש לעזובו

חז"ל אומרים שהטעם שיעקב החליט לברוח הוא משום שלבן אכל בלי ליטול את ידיו. ושמה תאמר, הרי קודם מתן תורה היה ולא נתייבב בכך? יש לומר שיעקב אבינו הקפיד על כך משום שהוא קיים כמו אבותיו את כל התורה כולה. ואם תאמר, מה לו ליעקב ולחולשתו של לבן, העיקר שהוא נוטל את ידיו? יש לומר שהוא דאג לחינוכם של בניו יותר מכל דבר אחר. הנה כשהיו בניו של יעקב אבינו נגשים לבאר ליטול את ידיהם, היה לועג להם לבן ואומר שאין שום חיוב בדבר זה, ואין זה אלא המצאה של אביהם,

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוֹבֵל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

נִיצְבִים-וִילָךְ - תַּשַּׁס"ג - מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

נמשלו תלמידי חכמים לאתרוג

ידוע מה שאמרו המפרשים שאגד של לולב מורכב מארבעה סוגי צמחים שונים, באתרוג יש גם ריח טוב וגם טעם – בלולב יש טעם טוב של התמרים ואילו אין בו שום ריח – בהדס יש ריח טוב אך אין בו טעם – והערבה היא דבר שאין בה לא טעם ולא ריח. והנה, האגד של הלולב עשוי באופן כזה שתמיד הערבה תהיה צמודה לאתרוג, וזה בין על פי הפשט שהערבה נמצאת משמאל לשדרת הלולב, ואת האתרוג מחזיקים ביד שמאל, ובין על פי שיטת הקבלה שהערבה נמצאת משני צידי הלולב שאז גם כן הערבה היא חיצונית לבד ההדס, והיא צמודה לאתרוג. וטעם לדבר הוא מפני שהאתרוג רומז לתלמידי החכמים שיש בהם גם תורה וגם מצוות, והערבה רומזת לריקני העם שאין בהם לא זה ולא זה; ובאה ההלכה ללמדנו שצריכים התייחס לדרת אל העם ולהתקרב לעמי הארצות כדי שיתבשרו מתורתם וינחלו חיי עולם בזה ובבא. ומכל מקום צריכים לדעת לשים את הגבול ולא להסחף אחרי אותם עמי הארצות ולשבת בחברתם בטלים מכל מעש, אלא רק להושיב אותם כדי להשמיע להם דברי תורה מוסר והלכה בלבד, אבל אם הוא רואה ששיבתם גורמת בטלה, צריך לקום ולברוח משם. וזהו שהאתרוג אינו קשור לערבה, אלא רק נצמד אליה בנענועים שזה שעת מצוה, אבל אחרי זה נפרדים, כי ללא תורה ומצוות אין לשבת בטל.

איסור הכנה מיו"ט ראשון לשני בראש השנה

ראש השנה נתייחד מכל שאר שני ימים טובים של חגים בחוץ לארץ, משום שהוא נקרא "יומא אריכתא". והנפקא מזה להלכה היא שיאמר אדם שכיון שהוא יום ארוך, אם כן מותר להכין מיום ראשון ליום שני, וכמו שמותר בשבת להכין בליל שבת לשבת בבוקר, או להכין ולשטוף את מערכת הכלים משבת בבוקר לצורך סעודה שלישית. אלא שלא כן הוא, אלא אדרבא, אין להכין השנה בשבת השנה ולערוך את השולחן לצורך הלילה, שכן אסור להכין מיום טוב הראשון של ראש השנה למשנהו, ונקרא יומא אריכתא לחומרא ולא לקולא.

שקילה ומדידה

יש נשים שאינן בקיאות בשיעורין, לידע כמה לשים מלח או לפלפל בתבשיל כשיעור הנכון, והן נעזרות בספרי המתכונים וכדו' ששם רשום כמות התבלין לפי נפח הסיר והאוכל שבתוכו. ויש לדעת כי בשבת וכן ביו"ט אסור לה זז למדוד או לשקול, אפי' לא במשקל ידני. ועל כן, מערב יו"ט תשקול את התבלינים שלהם היא תזדקק ביו"ט, ותניחם בכוסיות קטנות וכדו' ותרשום על גביהן את שם התבלין וכמותו.

ישנם אנשים הבקאים בענייני משקל, ויכולים להעריך מידה או משקל בידיהם, כגון: לוקחים חתיכת בשר בידיהם ומשערים את משקלה על פי תחושתם. ואם הוא אומן שידוע לכונן – אסור לו לעשות כן כדי למכור, אבל אם עושה בביתו כדי לידע כמה יבשל – מותר (שו"ע ת"ק סעי' ב', בא"ח במדבר יב').

ואסור לאדם לקחת בידו האחת משקולת של ק"ג, ובידו השניה לקחת בשר כדי להשוות את המשקל, ויש להזהר בזה.

וכותב הבא"ח (שם): "אסור למדוד ביו"ט, ואפילו מודד בביתו לידע שיעור הצריך לו אסור, ופה עירנו יש אצל בעלי בתים כלי שמודדים בו אורז לבשל בכל יום וצריך להזהירם שלא ימדדו בו ביום טוב אלא יקחו באומד הדעת" (שו"ר במדבר יז). ומשמע שהכלי אינו עם סימני מידות, אלא ידוע שכלי כזה כשהוא מלא משקלו כך וכך.

יש הלוקחים עוף וממלאים אותו אורז, ולאחר מכן תופרים אותו שלא יתפרק – ואם רוצה לעשות כן ביו"ט, עליו להכין מערב יו"ט מחטים שבהם יש כבר חוטים, כי אסור לחתוך חוט ביו"ט משום מתקן, ואז יהיה ראוי לתפור את העוף ביו"ט כיון שהוא צורך אוכל נפש. ואם לא השחיל את

את המועדות יום טוב אחד ככתוב בתורה. ומקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעין אליהם היו עושים שני ימים מפני הספק מפני שאינם יודעים יום שקבעו בו בין דין ראש חודש איזה יום הוא. (ה"ב): "יש מקומות שהיו מגיעין אליהן שלוחי ניסן ולא היו מגיעין אליהן שלוחי תשרי. (וטעם לדבר משום שבניסן היה זמן לשלוחי בית דין עד ט"ו להודיע לכל המקומות הרחוקים. אבל בתשרי אין זמן כלל כי מייד בהתקדש החודש נעשה יום טוב). ומן הדין היה שיעשו פסח יום טוב אחד שהרי הגיעו אליהן שלוחין וידעו באיזה יום נקבע ראש חדש. ויעשו יום טוב של חג הסוכות שני ימים שהרי לא הגיעו אליהן השלוחין. וכדי שלא לחלוק במועדות התקינו חכמים שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין שם עושין שני ימים אפילו יום טוב של עצרת". והנה יש לשאול, מדוע עושים את חג שבועות שני ימים, והלא חג שבועות הוא תוצאה של ספירת חמישים יום מחג המצות, ואין בו ספק? אלא יש לומר שהתקינו גם בחג שבועות שני ימים כדי שלא יבואו לחלק בין המועדות וקבעו שכל החגים יהיו שני ימים טובים בחוץ לארץ.

נאמנות של עד אחד (או של גוי) בדבר העתיד להתגלות

עוד כותב הרמב"ם (שם הי"ד) "אין השלוחין צריכין להיותן שנים אלא אפילו אחד נאמן. ולא שלח בלבד אלא אפילו תגר משאר שבא כדרכו ואמר אני שמעתי מפי בית דין שקדשו את החדש ביום פלוני נאמן ומתקנין את המועדות על פיו. שדבר זה דבר העשוי להגלות הוא, ועד אחד כשר נאמן עליו". הנה דין זה גם נמצא היכא שאשה ילדה ביום ששי זמן רב לאחר השקיעה, ונמצא לפי זה שברית המילה תיעשה בשבת. ומי שקובע את הדבר הוא עדותה של המיילדת הגויה שמספרת שבשעה פלונית האשה הזו ילדה, או אפי' יהודיה שלא שומרת שבת. ושמה תאמר איך אנו חיים מפיה של נכרית זו? אלא, שבכל מקום שהגוי הוא בעל מקצוע ואם ישקר ויגלו את שקרו הוא עלול לאבד את פרנסתו, הוא נאמן. ולכן אנו סומכים על מילדת גויה המעידה על שעת הלידה, כיון שהיא לא תשקר בדבר העשוי להתגלות, שאינה רוצה לקפח את פרנסתה או לאבד את שמה הטוב, וזאת למרות שהיא מעיקרא פסולה לעדות.

מעלתה של הערבה יותר משופר ולולב

הגמרא אומרת (סוכה מ"ג ע"ב) שהיו נוהגים שלא יחול יום הושענא רבא בשבת, ואם היה יכול לקרוא כדבר הזה היו מעברין את אלול או אחד מן החדשים באופן מחושב מראש, כדי שיום הושענא רבא לא יחול בשבת. והתוס' (שם ד"ה 'לא') מביאים את דברי הירושלמי בשם רבי סימון שאמר להם להזהר שלא ייקלע ערבתא בשבתא, ואם צריך, עדיף שיהיה יום תקיעה בשבת מאשר יומא דערבתא. והם שואלים: "תימה, דאיום ערבה שהוא זכר למקדש בעלמא חיישין ואהני דאורייתא לא חיישין?" ובאמת דבר פלא גדול הוא שחוששים לדבר זה יותר מאשר לתקיעת שופר שהיא דאורייתא, והיא דוחה שבת מעיקר הדין, ואילו חיבוט ערבה שאינו אלא מנהג בעלמא שיש בו זכר למקדש כל כך הקפידו וחששו בו? ומתריצים: "וייל דאין הכי נמי דהני דכתבי בהדיא לא אתי לפקפוקי בהו בשאר שנים, אבל ערבה דרבנן דאין דלכתבי בהדיא. ועוד, דמספק עבדין תרי יומי וכי מיקלע יום ראשון בשבת אין שופר בטל לגמרי דתוקעין בשני – אע"ג דכי באו עדים קודם המנחה לא עבדי בא"י אלא חד יומא, מ"מ בחוצה לארץ עבדין תרי יומי, אבל שביעי של ערבה דליתא אלא חד יומא דלא אפשר למיעבד השמיני על הספק לפי שהוא י"ט אם אהיה בטל לגמרי משתכח תורת ערבה", עכ"ל.

תקיעות ביום השני דרבנן

לפני תקיעת שופר יש האומרים 'לשם יחוד'. ובמחזור שלנו של ראש השנה כתבנו שביום הראשון אומרים בלשם יחוד "הריני בא לקיים מצוה זו שהיא דאורייתא". ואילו ביום השני אומר הש"צ הריני בא לקיים מצוה זו שהיא דרבנן. והנה, מדברי התוספות הנ"ל משמע שדוחים את תקיעת שופר ליום השני וגם אז היא דאורייתא, אך אין דברי התוס' הלכה למעשה.

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

נִיצְבִים-וִילֵךְ - תַּשְׁס"ג - מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

והאריך "ועל כן נראה שצריך לתקן כל זה מערב יו"ט וכן צריך להורות לרבים". והמסקנה היא שאסור לשפשוף עץ שבראשו גופרית.

סיגריות

ישנם פוסקים האוסרים בכל השנה כולה לעשן סיגריות, וכן ביו"ט, כיון שביו"ט התירו רק אוכל נפש, ועישון איננו דבר השווה לכל נפש, ויש פוסקים המתירים לעשן ביו"ט. וכתב הרב בא"ח (שם): "ודע לך אלה ששותים סיגריה דרכם שיביא להם המשרת גחלת במלקחיים ומדליקים ממנה עליה הסיגריה. והנה על זה פקח עיניו הגאון וכתב שבאלה הסיגריות שנתחדשו בזמן הזה, דרכם להסיר הנשרף באצבע, בכל פעם ונדלק ממנו ניצוצות, וחמור הדבר מאד. וסיים: וה' ברחמי יאיר עינינו במאור תורתו.

הפעלת וכיבוי חשמל ביום טוב

ומכאן נגד אלו הרוצים לומר שהפעלה וכיבוי חשמל מותר ביו"ט כי אין בזה כלל נולד. וטעות גדולה בידם, כי על ידי הדלקת וכיבוי החשמל הוא מבעיר ומכבה, שהרי יש הבערת אש בעיקרון במערכת החשמל. ועוד, שעובר משום בונה וסותר שהרי הוא בונה ומפרק את מערכת מעגל החשמל על ידי חיבור החוטים או הפרדתם ויש בזה איסור דאורייתא. ועל כן אין להקל להדליק או לכבות חשמל ביום טוב, ויש למחות ביד המקלים.

הבדלה בקידוש

יש להכין מערב שבת נר שדולק יותר מעשרים וארבע שעות כדי שבמוצאי שבת יוכל להעביר אש מנר זה ולהדליק את נרות השבת ואת נר ההבדלה. ואם התפלל ואמר "ותודיענו", רשאי הוא להעביר אש. אבל אשה שלא אמרה "ותודיענו" אינה רשאית להדליק נרות יו"ט במוצאי שבת - ליל החג, עד שתאמר "ברוך הבדיל בין קדש לקדש" (עיין לשו"ע סי' רצ"ט סעי' א', כה"ח סי' ג').

ואם שכחה להדליק נרות וכבר עשה הבעל קידוש ובירך 'שהחינו', ונזכרה האשה - תדליק את הנרות בלי ברכת שהחינו. ואם רוצה להחמיר, אזי תקרב את השולחן סמוך לנרות - ויכולה להדליק בברכה "להדליק נר" בלבד. אבל אם סיימו לאכול, רצוי שתדליק אבל בלי ברכה.

גרם כבוי

יש הנוהגים בהבדלה לקחת נר קלוע, ואם אין להם, לוקחים הם שני נרות ומחברים אותם יחדיו. במוצאי שבת זה שהוא יו"ט יש להזהר בשעת ההבדלה מלחבר שני נרות ביחד, כיון שעל ידי השעוה הנוזלת עלול לגרום לכיבוי, ומספיק נר אחד. ובזמנו פסקו שאפשר לברך 'בורא מאורי האש' על נר שהדליקו לכבוד יו"ט. ומאותו טעם יש להזהר לטלטל נר דולק, כיון שמסביב לפתילה ישנה גומה שבה מתאסף הפראפין שנמס, ואם מטלטל את הנר עלול לגרום לכיבוי האש.

מותר השמן שבנר

הגמרא בביצה אומרת שאסור לאדם לטבול את הפת בשמן הנמצא בנר כיון שעלול לבא לידי גרם כיבוי (עיין ביצה כ"ב ע"א תוס' ד"ה והמסתפק ורש"י שם).

אבל אם נשאר שמן לאחר שכבה הנר - מותר להשתמש בו, ואין עליו דין מוקצה כי דעתו עליו.

הפרדת גביעי לבן בשבת

גביעי לבן וכדו' המחוברים אחד עם השני, אסור להפרידם בשבת משום תיקון מנא, וכן אסור ביו"ט.

וכן כתב הרמב"ם: "אין שוברין את החרס ואין חותכין את הנייר לצלות עליהם וכי' שפוד שנרצף אע"פ שהוא יכול לפרשטו בידו אין מתקנין אותו. שני כלים שהן מחוברים בתחילת עשייתן כגון שתי נרות או שני כוסות אין פוחתין אותן לשניים מפני שהוא כמתקן כליו" (פ"ד מהלכות יו"ט הלכה ח'). ועל כן יש להזהר בזה, ומעריב שבת או מעריב יו"ט יפרידם.

החוט במחט מערב יו"ט, יכול לחתוך את החוט על ידי שישרפנו באש של הנר, כי אין לך שינוי גדול מזה.

בקבוק לתינוק: כשמכין אוכל בשביל תינוק, כיון שיש בבקבוק סימני מדידה, על כן יעריך את הכמות הנצרכת ולא ימדוד במדויק. כגון: אם התינוק זקוק ל - 150 מ"ל, ישים קצת יותר חלב, והתינוק ישתה כמה שחפץ, והנותר ישאר בבקבוק.

אמירה לגוי ביו"ט

כשם שבשבת יש איסור לומר לגוי לעשות פעולה בשביל ישראל, ה"ה ביו"ט (בא"ח שם אות י"ב).

איסור הדלקת גפרורים ביום טוב

בעניין הדלקת גפרורים ביום טוב נחלקו הפוסקים כבר בדור הקודם. יש שרצו להתיר בטענה שאין בזה תולדה חדשה כיון שהכל מוכן לשם כך, אבל רוב הפוסקים ובראשם מרן הבן איש חי אסרו זאת, וכן נוהגים. מחלוקת זו הסתעפה גם בעניין הדלקת חשמל ביום טוב, שיש שרצו להתיר, אבל למעשה אסור להשתמש בחשמל ביום טוב בשום צורה, לא להדליק ולא לכבות (כדלקמן).

מקור האיסור להדלקת גפרורים

המקור לדין גפרורים הוא בגמרא בביצה (לג ע"א): "אין מוציאין את האור לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר, ולא מן הרעפים ולא מן המים - ואין מלבנין את הרעפים לצלות בהן", והטעם בכולן משום מוליד.

והרמב"ם מבאר כיצד היו מוציאין אש, וז"ל (פ"ד מהלכות יו"ט ה"א): "אין מוציאין את האש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן המתכות, כגון שחוככין אותן זו בזו או מכין זו בזו עד שתצא האש. וכן הנפט החד ביותר שהוא כמים שמנידין אותו עד שידלק, או כלי זך קשה (זכוכית מגדלת) או זכוכית מלאה מים שמניחין אותה כנגד עין השמש עד שיחזור נגהה לפשתן וכיוצא בו וידלק וכל זה וכיוצא בו אסור ביום טוב, שלא הותר ביו"ט אלא להבעיר מאש מצויה, אבל להמציא אש אסור שהרי אפשר להמציא אותה מבערב".

שואל על כך הראב"ד: מדוע לא כתב הרמב"ם שהדבר נאסר מדין מוליד?

דעת הבן איש חי לאסור

הרב בעל ה'בן איש חי' ע"ה כתב תשובה בספרו רב פעלים (או"ח ח"ב סימן נ"ח) בעניין הגפרורים (בכל תשובותיו היה כותב הרב בצורה עדינה וכשהיה פוסק לאסור היה עושה זאת בלשון 'ולא נהגו כן' וכדומה. אבל בעניין הבערת גפרורים ביום טוב כתב הרב בצורה נחרצת וחריפה), פוסקי דורו רצו להתיר את הגפרורים כיון שהחומר מוכן ומזומן להבערה ואין בזה מוליד (עיין 'תעלומות לב'), והרב משיב להם ומזומן להבערה ואין בזה לא משפיע את הגפרור את שום אש ולא ניצוץ, ורק השפשוף מוליד את הניצוץ שמוליד אש גמור. וחלק מהפוסקים שחלקו עליו כותבים לבסוף שהם מסכימים עם הרב מבבל לאסור את הבערת הגפרור ביום טוב.

וז"ל הבא"ח בספרו ר"פ: **שאלה:** כבר י"ת (גפרור) שבא מערי אירופה שהם עצים קטנים ובראשם גופרית שדרכם לחכך בדבר אחר והם נדלקים על ידי חיכוך ויוצא מזה האש ונדלק העץ ומדליקין בהם נרות אחרים להאיר או לבשל, נסתפקתי אם מותר לחכך עצים אלו ביו"ט כדי להדליק בהם לצורך אוכל נפש או דילמא אסור דהוה ליה מוליד? **תשובה:** הובא בספר 'כתב סופר' מבנו של הגאון חתם סופר והעלה שלחכך בדבר אחר או על ידי חימום ומוציא ממנו אור ודולק אסור. ואח"כ הביא הרב שיש שכתבו להתיר כמו בעל 'כרם חמד' שנשאל על ענין זה והעלה דמות לחכך עצים להדליק על ידי חיכוך ולא אסור אלא יש מאין ולא שהוא מוציא מעתה, וכאן האש מיפקיד פקיד (היא נמצאת בתוך הגפרור), והשיג עליו הבא"ח כנ"ל. ואחר כך הביא משם הספר 'לב חיים' להרב פלאג'י שנשאל בדבר זה

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהֶו זְצוּק"ל

נִיצְבִים-וִילֶךְ - תַּשַּׁס"ג - מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֵלֵיהֶו זְצוּק"ל

השבוע יחול יום השנה של הרב הגדול מעוז ומגדול הגאון הראשון שדן הראשי לישראל הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל, והוא הראשון שדן לענין השימוש בפרימוס ביו"ט, וכתב, שמותר למשוך את המחט וממילא תכבה האש, כיון שאינו מתכוון לכבות, ועוד שזה גחלת של אש. היינו, שאם הפרימוס לא בוער טוב היו מכניסים מחט מיוחדת למקום שעולה הנפט מהמיכל הקטן ללהבה, ולפעמים נסתם החור על ידי פחם וכדו' ואת זה התיר הר"ה"ג זצ"ל מדין גחלת של אש.

הנמכת האש ביו"ט

אם מבשלת האשה ביו"ט לצורך או"נ, ורואה שהאש גבוהה מידי האם היא רשאית להנמיכה?

תבשיל שדרך בישולו על אש גבוהה, ואח"כ מנמיך את האש כדי שיהא בישול איטי - מותר להנמיך את האש כדי שלא ישרף האוכל. אבל אם כוונתו כדי לחסוך בגז - אסור. וזה כאמור רק בגז ולא בפתילות.

העיר יפו לענין יו"ט

הרב חיד"א כותב ב'ברכי יוסף' (והובא בכה"ח סי' תצ"ו ס"ק ח'): "העיר יפו יש להסתפק אם יעשו יום אחד יו"ט או יומיים יו"ט, ויתכן מכיון שקרובה ליבנה אבל יש מרחק מיפו לירושלים מהלך יום וחצי או פחות או יותר ועתה יש מסילת הברזל שבאה מיפו לירושלים בג' שעו"ת. וסיים החיד"א: "והעיד זקן אחד בזמן רבנן קשישאי שהיה הוא ואדם אחד היו גרים ביפו לבדם והיו עושים יו"ט אחד לבד ואין פוצה פה ומצפצף וכ"כ בספרו מחזיק ברכה וכ"כ הרב שלמי ציבור שעושים רק יום אחד. וגם עתה נתברר האוכלוסין ויש שם עם רב מישראל, ועל כן יעשו יום אחד." וכיון שהעיר תל אביב ויפו מחוברות ביחד לכן גם שם עושים יום אחד, וזה ברור.

כשכבשו את אילת, הוציא הרב טיקוצ'נסקי פסק הלכה שצריך לעשות בה יו"ט יומיים, אבל אחר כך חזר בו. והיו רבנים שלא היו הולכים לאילת כיון שטענו שהיא חו"ל. אך יש לדעת שהיא חלק מאר"י כי כל מה שכבשו שייך לנו.

שבת דוחה שופר ולולב אבל לא מילה

הגמרא אומרת שאם חל ר"ה ביום שבת אין תוקעין בשופר ולא נוטלים לולב, גזירה שמא יטלטלו ד' אמות ברשות הרבים. בבית המקדש היו איצטבות שעליהם היו מניחים את הלולב, וכל אחד היה קושר פתק ללולב שלו, וביום שבת בבוקר היו מוציאים את הלולבים, ופעם אחת נדחפו כל האנשים ונפל אחד מהם, ועל כן ביטלו זאת. כיום איננו תוקעים בשופר ולא נוטלים לולב ביו"ט שחל בשבת.

שואלים התוספות (מגילה ד' ע"ב): אם כן, גם מילה שחלה בשבת תדחה, שמא יטלטלו את התינוק או יביאו סכין מרשות היחיד לרשות הרבים, כמו שחוששים בלולב ושופר, ומדוע מלים בשבת? וכתוצאה שני תירוצים, וז"ל: "אבל מילה בשבת אין לדחות דלא חמירא שכן נכרתו עליה י"ג ברייתות. וגם אין אדם מל אלא אם כן הוא בקי דסכנה יש בדבר". דהיינו, מעלת המילה כה גדולה, שאפילו חשש של העברה ד"א ברשות הרבים, שבגללה ביטלו שופר ולולב דאורייתא, אף על פי כן לא דוחים את המילה בגלל חשיבותה. ועוד, מילה לא מסורה לכל עם ישראל אלא לאבי הבן ולמוהל, והם יזהרו.

אמונה בביאת המשיח

כשיבוא המשיח פרזות תשב ירושלים, ללא חומה, ללא פחד ממחבלים והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך אפים ארץ ישתחו לך ועפר רגליך ילחכו, וכולם יהיו עבדים שלנו.

אנחנו מצפים בכל יום לגאולה ויכול להיות שלא יהיה ר"ה בשבת, ואם יבא המשיח אזי בב"ד הגדול תוקעים בשופר אפילו בשבת. היה שנה אחת שהרב גץ זצ"ל אסף עוד כמה רבנים כדי לתקוע בשופר במחילות של הכותל מול מקום המקדש, כמו ב"ד הגדול. ואמרו על הרב הראשי

שתיית קפה או שיכר אצל הגויים

היה פעם נהוג שרב היהודים הולך בימי החג של המוסלמים לבקר אצל המופתי, ובחג של היהודים היה המופתי מחזיר ביקור לרב. בזמנם היו הישמעאלים טובים ובעלי דרך ארץ, אבל כיום המצב אחרת. והיה הגוי מרתיח את הקפה ומגיש ליהודי שישתה. ומאחר וזה דרך נימוס וכן להרבות אהבה ולמעט שנאה, התירו. העובר בעיר העתיקה ביום שבת ויש לו גוי שהוא מכירו, ואותו גוי מביא לו לחם אפי - אסור לישראל לקחת את אותו לחם, כי בבין השמשות זה היה מוקצה. וכן אסור לשבת בבית קפה של גוי אפי' ביום חול ולשתות קפה או בירה, אפילו שהמוצרים בכשרות המהודרת ביותר, אלא יקח את הבקבוק וישתה בביתו. ואם הוזמן לחתונה של גויים אסור לו לשתות שם בירה וכדו' אע"פ שהיא סגורה בעשרה חותמות. וכל זאת מהטעם של חתנות וקירוב דעת.

ברכה על בירה

התוס' שואלים מהי הברכה על בירה. לכאורה, מכיון שהבירה עשויה מחיטה או משעורה היה צריך לברך עליה בורא מיני מזונות? ועונים: יש מי שאומר לברך על זה ברכת בורא מיני מזונות אם שתה כשיעור. ולא מצינו על דבר שהוא נוזל שמברכים עליו בורא מיני מזונות (עיין ברכות ל"ח ע"א תוד"ה האי דובשא). אבל להלכה נוהגים לברך על בירה שהכל. ואם שתה רביעית בבת אחת או בשני הפסקות מברך נפשות, ויש נוהגים אפי' בכמה הפסקות.

גמר מלאכה ע"י ישראל מחייב בתרו"מ

כל דבר שנגמרה מלאכתו על ידי ישראל - חייב במעשרות. ועל כן אם מביאים מחו"ל שעורים מיוחדים לצורך עשיית בירה - כיון שגמר המלאכה נעשה בארץ, יש חיוב להוציא מהם מעשר.

וכן הקונה זיתים ירוקים שגדלו בארץ מגוי, והביאן לביתו ועשה מהם כבושים - חייב להפריש מהם תרו"מ, כיון שגמר מלאכתו נעשה על ידי ישראל (עיין ארץ החיים עמוד 210 דפוס ירושלים).

זהירות מיינ נסך

יש גויים שהיו לוקחים ענבים וסוחטים אותם ליין ומקפאים, ובשו"ת הרדב"ז דן האם מותר ליהודי לקחת מהגוי יין קפוא, ועונה: הרי לפני שנעשה היין קפוא הוא היה במצב נוזלי - מיץ ענבים, שברכתו הגפן וכיון שהגוי נגע בו הרי הוא נאסר. ולענין גוי שנגע ביין, יש לחלק בין נוצרי למוסלמי. שנוצרי שנגע ביין של יהודי - היין נאסר גם בהנאה ויש לשופכו. אבל מוסלמי שנגע ביין - נאסר היין בשתייה, אבל מותר בהנאה, למוכרו וכדו'.

יש אנשים שמביאים לביתם פועלים גויים כדי שיעשו להם כמה מלאכות בבית כגון סידוד וכדו'. ולעיתים אותו פועל מעביר דברים בתוך הבית מחדר למשנהו. ויש להזהר שהפועל לא יגע בבקבוקי היין, שאם נגע בהם הרי עשאו יין נסך. ועל כן אם הביא גוי לביתו ינעל את הבקבוקים בתוך ארון. וכן מצוי הדבר כשאדם קונה בחנות, ולבעל החנות יש עובד גוי שמוכיל את הסחורה לרכבו של הקונה, שיש להזהר שלא יגע בבקבוקי יין שאינם סגורים בשני חותמות וכנ"ל.

ומה טוב שיביא אדם לביתו רק פועלים יהודים - "או קנה מיד עמיתך" נאמר בתורה, ואפילו שישלם מעט יותר ביוקר. ואם חס על כספו מותר לשלם את ההפרש מכספי מעשר.

השימוש בגז ביו"ט

מותר לקחת אש מהנר ולהעביר לגז, אבל אסור לכבות את הגז. וגם אם יש לו שתי פתילות אסור לו לכבות. ויש הבדל בין גז לשתי פתילות. שבגז - אם רואה שהואוכל מצטמק ורע לו מותר להנמיך. ואילו בפתילות - לדעת השו"ע אסור, ולדעת הרמ"א מותר.

קול צופיך

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמַּקּוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרֵב מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

נִיצְבִּים-וִילָךְ - תַּשַּׁס"ג - מֵאֵת מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

לירושלים דאז, הרב ישראל סאלאנט זצ"ל שאמר שלא ילך לשם, ואף על פי כן הלך מאחורי הכותל לשמוע איך נפל דבר (ועיין בספר עיר הקדש והמקדש, חלק א' ב' פרק כ'). בין אותם הרבנים היו חכמי ספרד וחכמי אשכנז, את חכמי ספרד רצו לאסוף בבית כנסת רבי יוחנן בן זכאי, ואת חכמי אשכנז בחורבת רבי יהודה החסיד, ואמרו שיש בית דין בכל מקום ויכולים לתקוע. ואני אמרתי לרב גץ' אל תעשה כן, כיון שאתה מקובל והקבלה התחילה מרשב"י, הרי רשב"י סובר שאם חל ר"ה בשבת אין תוקעין בשופר כלל, והכיצד תעשה כנגד זה? ! ואכן הוא הלך ואמר זאת לרבנים ולא הסכים שיעשו כן. כי לדעת רשב"י כתוב בתורה "יום זכרון" וכתוב "יום תרועה", והוא סובר יום זכרון זה בשבת ורק אומרים פסוקים של שופר, ויום תרועה- אם חל בחול. ולדעתו מה שלא תוקעים בשבת לא משום שמה יטלטל, אלא פשוט אין חיוב (ועיין לייפה עיניים מסכת ר"ה דף כ"ט ע"ב מה שכתב בזה).

השבוע חל יום השנה של הרב גץ' זצ"ל. ופעם אחת הוא בא אלי ונתתי לו את המינוי של רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים. יום אחד הוא בא ואמר לי שאוסיף בכתב המינוי שהוא גם רב הר הבית. וכששאלתי אותו לפשר הענין הוא הסביר, שכשיבוא המשיח כולם ירצו לעלות להר הבית, ומי יתחשב בו בין כל האנשים, ועל כן הוא רוצה להיות רב גם על הרב הבית כדי שהמפתחות יהיו אצלו וממילא תהיה לו פרוטקציה להכנס ראשון.

כל אדם צריך להאמין שבכל רגע יכול המשיח לבוא. וכתוב שהמשיח לא יבוא בערבי שבתות וימים טובים, כיון שישראל טרודים בהכנות לשבת. אבל כיום שיש אפשרות לקנות אוכל מוכן, אנו מוכנים שיבוא אפילו בערבי שבתות וימים טובים. פעם הזכרנו שיכין אדם לעצמו כלי שיר לביאת המשיח כגון חליל ותוף או שופר. היה רב אחד שהיה לו בארון חלוק חדש מוכן לביאת המשיח. ומסופר על החפץ חיים שנסע יום אחד ברכבת, והיה לו תיק שתמיד היה רגיל לאוחזו בידו. והנה בא גנב ושם עינו על התיק זה וגנבו וברח, וכשפתח את התיק גילה לתדהמתו שאין בו כלום מלבד בגד לבן. בגד זה הכין החפץ חיים לעצמו לביאת המשיח, ולקחו עימו בכל יום כי הגאולה יכולה להיות פתאום.

מה נברך כשיבוא המשיח?

הרה"ג שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל דן בשאלה מה נברך כשיבוא המשיח: האם "שהחיינו", "הטוב והמטיב" או "חכם הרזים" או את כל הברכות הללו גם יחד? והתשובה היא, כשיבוא המשיח יבואו עימו משה ואהרן ונשאל אותם מה לברך (ועיין בסוף ספר 'מעדני מלך').

ויהי רצון שיהיה בעגלא ובזמן קריב הלכה למעשה ביום ראש השנה הזה בענין התקיעות בשבת. ויכול להיות שאם קביעת החודש תחזור ותקבע על ידי ביי"ד הגדול בירושלים, יתכן ולא יקבע ביום שבת, ונזכה לביאת הגאולה ולבנין אריאל, בב"א.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

